

СЕРТИФІКАЦІЙНА РОБОТА З ГЕОГРАФІЇ

Час виконання – 150 хвилин

Робота складається з 56 завдань різних форм. Відповіді до завдань Ви маєте позначити в бланку А.

Результат виконання завдань сертифікаційної роботи буде зараховано як результат державної підсумкової атестації та використано під час прийому до закладів вищої освіти.

Інструкція щодо роботи в зошиті

1. Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми.
2. Відповідайте лише після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
3. За необхідності використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
4. Намагайтеся виконати всі завдання.

Інструкція щодо заповнення бланка відповідей А

1. У бланку А записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
2. Відповіді вписуйте чітко, згідно з вимогами інструкції до кожної форми завдань.
3. Неправильно позначені, підчищені відповіді в бланку А буде зараховано як помилкові.
4. Якщо Ви позначили відповідь до якогось із завдань 1–42 в бланку А неправильно, то можете виправити її, замалювавши попередню позначку та поставивши нову, як показано на зразку:

5. Якщо Ви записали відповідь до якогось із завдань 43–56 неправильно, то можете виправити її, записавши новий варіант відповіді в спеціально відведеному місці бланку А.
6. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, зазначених у бланку А.

Ознайомившись з інструкціями, перевірте якість друку зошита та кількість сторінок. Їх має бути 16.

Позначте номер Вашого зошита у відповідному місці бланку А так:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
X														

Зичимо Вам успіху!

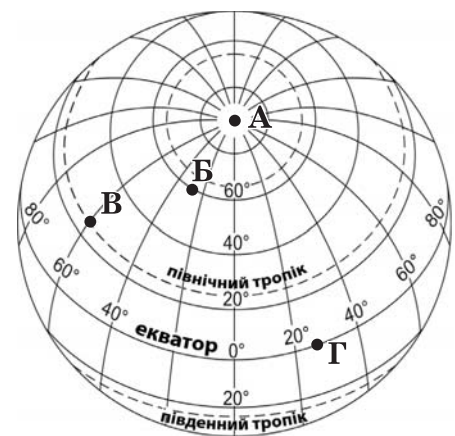
Завдання 1–36 мають по чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді й позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок у *бланку А*, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Будьте особливо уважні під час заповнення *бланку А*!
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

1. Три навколосвітні плавання здійснили експедиції, які очолював
- А Абел Тасман
 - Б Джеймс Кук
 - В Васко да Гама
 - Г Марко Поло

2. У якій точці сонце стоїть у зеніті 22 червня?

А
Б
В
Г

3. Що зумовило подібність зображень Кіліманджаро та Фудзіями на картинах відомих художників і фотографіях?

А вулканічне походження
Б розташування в одній гірській системі
В гострі піки вершин висотою понад 8000 м
Г вологі екваторіальні ліси на всіх схилах

4. Чому в тропосфері з підняттям угору температура повітря знижується?

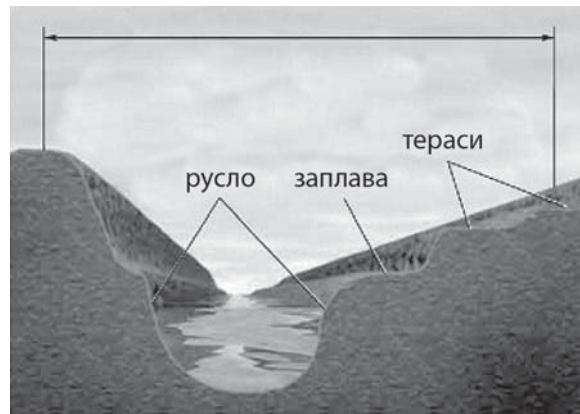
А тепле повітря опускається вниз, витісняючи холодне наверх
Б тепле повітря невеликими об'ємами надходить з космосу
В повітря на висоті густіше, тому повільніше нагрівається
Г повітря нагрівається, отримуючи тепло від земної поверхні

5. Що зумовлює формування області високого тиску над Антарктикою?

А велика кількість твердих опадів
Б потужні стокові вітри
В низька температура повітря
Г висока вологість повітря

6. Доберіть правильну назву до рисунка.

- А «Річкова система»
- Б «Річкова долина»
- В «Режим річки»
- Г «Вододіл річок»

7. Укажіть закономірність географічної оболонки, проявом якої є виявлення в печинці пінгвінів в Антарктиді хімікатів, що використовували в 1960-х роках на полях у Північній Америці.

- А широтна зональність
- Б висотна поясність
- В ритмічність
- Г цілісність

8. Які тектонічні структури сформували материк Південна Америка?

- А давня платформа в центрі й на сході та пояс молоді складчастості на заході
- Б кілька давніх платформ, сполучених областю мезозойської складчастості
- В щит на заході материка та область давньої складчастості на сході
- Г дві молоді плити, що прилягають до зони рифтових розломів

9. Чим відрізняється рельєф Австралії від рельєфу інших п'яти материків?

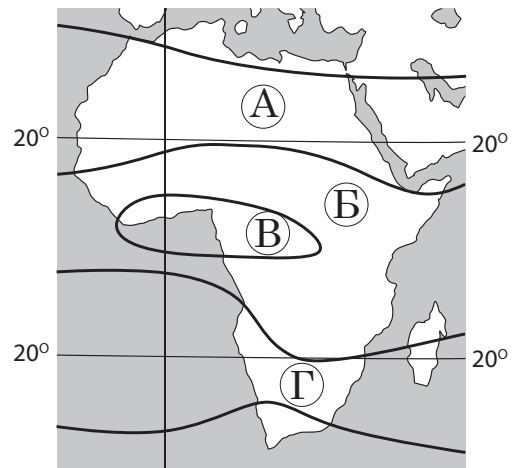
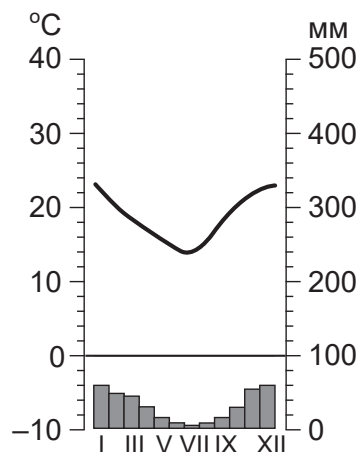
- А є низовини, височини й плоскогір'я
- Б утворилися конуси діючих вулканів
- В немає молодих високих гір
- Г поширені льодовикові форми поверхні

10. В. Докучаєв образно називав ґрунт «дзеркалом ландшафту». Чому червоно-жовті фералітні ґрунти можна назвати «викривленим дзеркалом» ландшафтів вологих вічнозелених лісів?

- А багато видів рослин і немає сформованих ґрунтів
- Б пишна рослинність і бідний на органічні речовини ґрунт
- В невисокі дерева і велика потужність гумусового горизонту
- Г бідний рослинний покрив і багаті на гумус ґрунти

11. Укажіть на карті кліматичних поясів Африки позначену буквою місцевість, характеристики клімату якої відображено на кліматограмі.

А
Б
В
Г

12. У внутрішніх посушливих районах Кордильєр є мілководні безстічні озера, у які впадають невеликі короткочасні водотоки. Як змінюються ці озера?

- А поглиблюються озерні улоговини
- Б заболочуються береги
- В збільшується солоність води
- Г утворюються коралові рифи

13. Ніде на Землі, окрім Європи, ліси не поширюються до паралелі 70° пн. ш. Що спричинило проникнення лісів так далеко на північ у цьому регіоні?

- А формування високогірного рельєфу
- Б вплив теплої течії на клімат регіону
- В зниження сейсмічності в регіоні
- Г господарське освоєння території

14. Яке твердження щодо території України та її державних кордонів є правильним?

- А протяжність території з півночі на південь менша, ніж із заходу на схід
- Б протяжність морських державних кордонів більша, ніж сухопутних
- В площа країни більша, ніж площа всіх країн Європи, узятих разом
- Г державі належить половина площі акваторії прилеглих морів

15. Визначте основну причину переважання в Україні рівнинного рельєфу.

- А загальний похил території із заходу на схід і на південь
- Б поширення різних за походженням кайнозойських відкладів
- В розташування території переважно в межах давньої платформи
- Г помітні коливання земної кори в четвертинний період

16. Чим зумовлена погода, сукупність характеристик якої наведено в уривку з художнього твору: «...теплий ранок. За Дніпром починало синіти небо ... Вода в Дніпрі стояла гладенька, як скло... Погода... була все тиха та ясна. Сонце обсипало гарячим світлом білі пороги...»?

- А поширенням впливу антициклону
- Б вторгненням циклону
- В проходженням атмосферного фронту
- Г переважанням розсіяної сонячної радіації

17. До річок у Карпатах потрапляє 70–90 % річної кількості атмосферних опадів, а в Кримських горах – менше 30 %. Значну частину вод у Кримських горах поглинають карстові порожнини. Яка інша особливість природи Криму спричиняє зменшення частки опадів, що живлять річки?

- А більша висота гір
- Б більш розчленований рельєф
- В більший показник альбедо
- Г більше випаровування

18. Проаналізуйте поширення типів ґрунтів на території однієї з областей України. Визначте основні типи рослинності, характерні для цієї місцевості.

- А ялицеві й смерекові ліси, гірські луки
- Б хвойні ліси, посухостійкі колючі чагарники, заплавні луки
- В мішані й широколистяні ліси, лучні степи
- Г байрачні ліси, полиново-злакові степи

19. В одному з міст Поділля стрімко збільшується обсяг використання підземних вод для побутових і промислових потреб. Які напрями моніторингу навколишнього середовища допоможуть попередити можливі негативні наслідки використання водних ресурсів у цьому місті?

- А картографування денудаційних процесів, прогнозування зсувів
- Б спостереження за розвитком карсту, прогнозування просідань
- В аналіз якості ґрунтів, прогнозування місць вторинного засолення
- Г контролювання вологості повітря, прогнозування частоти туманів

20. В Україні є 30 малих монофункціональних міст, у яких частка однієї галузі в матеріальному виробництві становить понад 90 %. Які соціально-економічні характеристики таких міст зумовлюють їхню подібність?

- А велика площа забудови, проблеми транспортного обслуговування
- Б експортна орієнтація підприємства, дефіцит товарів у закладах торгівлі
- В вузька спеціалізація робочої сили, складна ситуація на ринку праці
- Г висока концентрація різних виробництв, нестача природних ресурсів

21. Яке виробництво зосереджено в трьох регіонах, позначених на карті України?

- А видобування кам'яного і бурого вугілля
- Б видобування нафти і природного газу
- В виплавка чавуну, сталі і сплавів
- Г заготівля і переробка деревини

22. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» – металургійний комбінат повного циклу, однією зі складових якого є коксохімічне виробництво. Амоніак, що міститься в коксовому газі, використовують для виробництва азотних добрив, а сірководень – технічної сульфатної кислоти. Чому вигідно поєднувати на одному підприємстві різні виробництва?

- А комплексна переробка сировини зменшує вартість усієї продукції
- Б поглиблення спеціалізації забезпечує високу якість продукції
- В кооперування виробників збільшує їхні транспортні витрати
- Г концентрація виробництва зменшує екологічне навантаження

23. Металургійні комбінати в окремих районах Донецької та Луганської областей у 2014–2017 рр. зменшили обсяги виробництва. Укажіть області, підприємства яких певною мірою компенсували в Україні виробництво та експорт чорних металів.

- А Волинська, Тернопільська
- Б Київська, Вінницька
- В Харківська, Полтавська
- Г Дніпропетровська, Запорізька

24. Яка особливість розвитку олійно-жирової промисловості в Україні?

- А зорієнтована на експорт продукції в десятки країн
- Б виробництво сконцентровано в кількох великих містах
- В продукція лише на третину задовольняє внутрішній попит
- Г залежить від імпорту сільськогосподарської сировини

25. На карті Львівської області позначено нові підприємства з іноземними інвестиціями, що виробляють електрообладнання, шкіряні сидіння для провідних автомобільних компаній світу. Проаналізуйте розміщення цих підприємств і встановіть основні складові інвестиційної привабливості регіону.

- А природні умови, доступність і ціна енергоресурсів та сировини
- Б природно-ресурсний потенціал, транспортна інфраструктура
- В економіко-географічне положення, кількість і ціна робочої сили
- Г культурно-історичні рекреаційні ресурси, науково-дослідна база

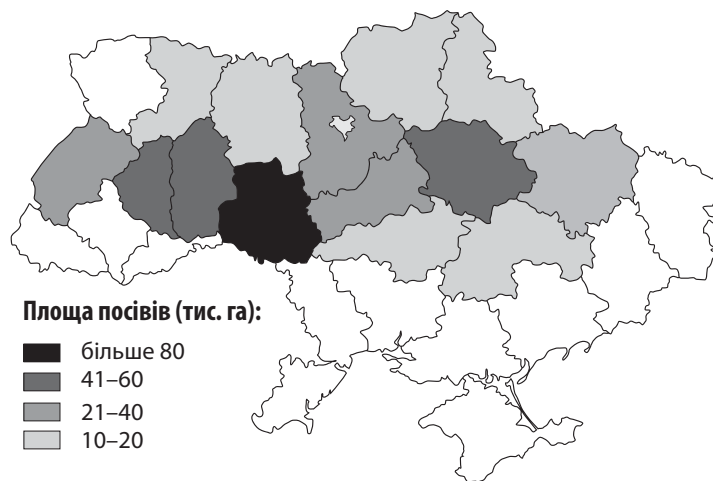

26. Законодавством України заборонено вивезення лісу-кругляка до країн Європи. Що є наслідком такого обмеження експорту для Закарпатської області?

- А виникла проблема забезпечення дровами населення регіону
- Б збільшився дефіцит деревини для лісохімічних підприємств
- В зріс імпорт сировини для виробництва деревно-стружкових плит
- Г зросла кількість підприємств, які переробляють деревину

27. Площі посівів якої технічної культури відображено на карті України (чим темніший колір, тим більша площа посівів в області)?

- А цукрового буряку
- Б соняшнику
- В льону-довгунця
- Г хмелю

28. Територією якої області прокладено туристичний маршрут «Коса Арабатська Стрілка – біосферний заповідник «Асканія-Нова» – острів Джарилгач – пустеля «Олешківські піски» – Азово-Сиваський національний природний парк»?

- А Одеської
- Б Херсонської
- В Харківської
- Г Луганської

29. За яким показником високорозвинені країни Європи поділяють на дві групи: малі економічно розвинені країни та країни «Великої сімки»?

- А обсяг валового внутрішнього продукту
- Б рівень урбанізованості території
- В індекс людського розвитку
- Г середня тривалість життя

30. Середня густина населення світу становила 42 *особи/км²* у 1992 р. і 57 *осіб/км²* у 2016 р. Що зумовило таку зміну показника середньої густоти населення світу?

- А зменшення площі суходолу внаслідок глобального потепління
- Б створення значних за площею штучних ділянок суходолу
- В збільшення кількості країн на політичній карті світу
- Г демографічний вибух в окремих регіонах планети

31. На картосхемі темним кольором позначено десять країн-лідерів за обсягом

- А видобутку кам'яного вугілля
- Б видобутку природного газу
- В виплавки сталі
- Г виплавки міді

32. Визначте перспективний напрям міжнародної виробничої кооперації підприємств, що успішно функціонують в Україні та у Франції.

- А освоєння родовищ нафти на шельфі
- Б авіаракетнокосмічне машинобудування
- В целюлозно-паперове виробництво
- Г вирощування олійних культур

33. Яку країну істотно вирізняють навіть поміж високорозвинених країн світу за чисельністю наукового та інженерного персоналу й обсягом витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи?

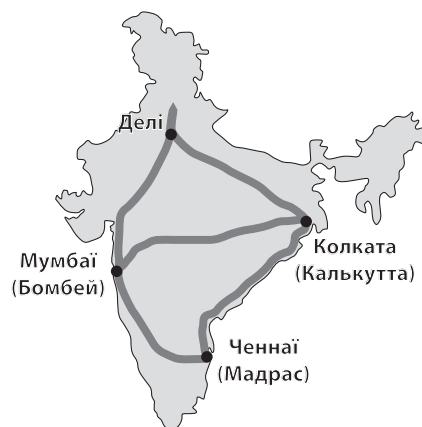
- А Канаду
- Б Білорусь
- В Австралію
- Г Сполучені Штати Америки

34. Проаналізуйте уривок з характеристики сільського господарства однієї з країн: *«У районах з вищою природною родючістю ґрунтів вирощують пшеницю, ячмінь, кукурудзу, цукровий буряк. Бідні ґрунти використовують під посіви жита, вівса, картоплі та як природні кормові угіддя»*. Визначте регіон, у якому знаходиться країна.

- А Центральна Америка
- Б Західна Європа
- В Східна Азія
- Г Північна Африка

35. Розвиток господарства Індії відбувається шляхом формування «коридорів зростання» між основними економічними центрами країни. Уздовж транспортних магістралей у межах цих «коридорів» будують нові промислові об'єкти, створюють технопарки. У такий спосіб уряд Індії намагається створити нові робочі місця. Яку мету ставить Японія – основний іноземний інвестор цих проєктів?

- А виробляти на експорт промислові товари з меншими витратами
- Б видобувати нафту, виробляти й експортувати нафтопродукти
- В створити ринок збуту для дешевих товарів невисокої якості
- Г відродити традиційні промисли й кустарні виробництва

36. Укажіть ознаку переходу до сталого розвитку людства.

- А збільшення площі деградованих земель
- Б створення звалищ відходів у малоосвоєних регіонах
- В розвиток атомної енергетики в мегаполісах
- Г упровадження ресурсозберігаючих технологій

У завданнях 37–42 до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених цифрами, доберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою. Поставте позначки в таблицях відповідей до завдань у *бланку А* на перетині відповідних рядків (цифри) і колонок (букви). Усі інші види Вашого запису в *бланку А* комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

Будьте особливо уважні під час заповнення *бланка А*!
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

37. Установіть відповідність між процесом, що змінює межі природного комплексу, та твариною, існуванню якої загрожує цей процес.

<p>1 танення арктичних льодів</p> <p>2 вирубування бамбукових лісів</p> <p>3 розорювання цілинних степів</p> <p>4 пожежі в евкаліптових лісах</p>	<p>А коала</p> <p>Б білий ведмідь</p> <p>В велика панда</p> <p>Г шимпанзе</p> <p>Д сайгак</p>
---	--

		А	Б	В	Г	Д
1						
2						
3						
4						

38. Установіть відповідність між пішохідним туристичним маршрутом та найбільш імовірними небезпеками й несподіванками на ньому, про які потрібно попередити туристів.

<p>1 гірським схилом до вершини Говерли</p> <p>2 гіпсовими печерами Поділля</p> <p>3 екологічними стежками заповідника «Кам'яні могили» (Донецька область)</p> <p>4 Поліським краєм до місць боїв Української Повстанської Армії</p>	<p>А спека, дикі бджоли, павуки-каракурти, степові гадюки</p> <p>Б пилова буря, грязьові вулкани, важкопрохідний шибляк</p> <p>В мокрі кам'яністі стежки, гроза, отруйні змії (гадюка звичайна)</p> <p>Г темрява, вогкість, сталактити, сталагміти, кажани</p> <p>Д заболочені ділянки, трясовина, мошकारа, комарі</p>
--	---

		А	Б	В	Г	Д
1						
2						
3						
4						

39. Для кожного типу підприємства в Україні визначте домінуючу екологічну проблему, спричинену виробничим процесом на цьому підприємстві.

<p>1 теплова електростанція</p> <p>2 гірничо-збагачувальна фабрика</p> <p>3 цегельний завод з глиняними кар'єрами</p> <p>4 паперово-картонний комбінат</p>	<p>А забруднення повітря парниковими газами</p> <p>Б забруднення поверхневих і ґрунтових вод</p> <p>В накопичення відвалів гірських порід</p> <p>Г зниження рівня ґрунтових вод</p> <p>Д радіоактивне забруднення ґрунтів</p>
--	--

		А	Б	В	Г	Д
1						
2						
3						
4						

40. Доберіть до кожної характеристики населення одного з обласних центрів України відповідний напрям роботи місцевої влади.

- 1 зростання народжуваності
- 2 збільшення тривалості життя
- 3 збільшення кількості й частки жінок
- 4 прискорення субурбанізації

- А пошук інвестора для відновлення роботи швейної фабрики
- Б розширення мережі дошкільних виховних закладів
- В оптимізація маршрутів приміського транспорту
- Г створення можливостей для використання професійного досвіду людей похилого віку
- Д обмеження будівництва житла в центральній частині міста

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

41. Доберіть до кожного прислів'я регіон його походження і поширення.

- 1 «За одну чашку рису тричі поле обійдеш»
- 2 «Як уродить жито, то всім буде сито»
- 3 «Мало-помалу стає й незрілий виноград медом»
- 4 «Старий верблюд не підведе»

- А Східна Європа
- Б Південна Європа
- В Північна Африка
- Г Південно-Східна Азія
- Д Центральна Америка

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

42. Установіть відповідність між чинником розміщення промислових підприємств та сформованим дією цього чинника районом концентрації певного виробництва.

- 1 природно-ресурсний
- 2 працересурсний
- 3 науковий
- 4 транспортний

- А металургія промислової агломерації Кейхін (Японія)
- Б легка промисловість Східного Китаю
- В електронне та авіаційно-космічне машинобудування Каліфорнії (США)
- Г вугільна промисловість Верхньої Сілезії (Польща)
- Д хлібопекарська промисловість Київської агломерації

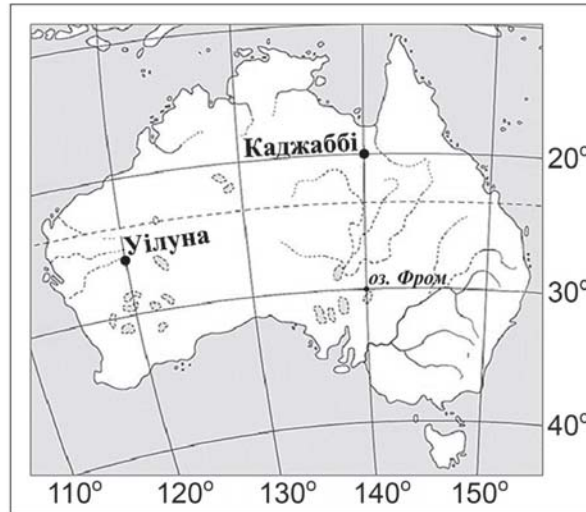
	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

Розв'яжіть завдання 43–50, використавши наведену карту. Одержані числові відповіді запишіть у зошиті та *бланку А*. Не робіть інших позначок у *бланку А*, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Приклад написання чисел:

число 1: / число 17: / число 123: /

Будьте особливо уважні під час заповнення *бланку А*!
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

43. Визначте географічну довготу міста Каджаббі.

Відповідь:

44. Визначте відстань у градусах від міста Каджаббі до північного узбережжя озера Фром.

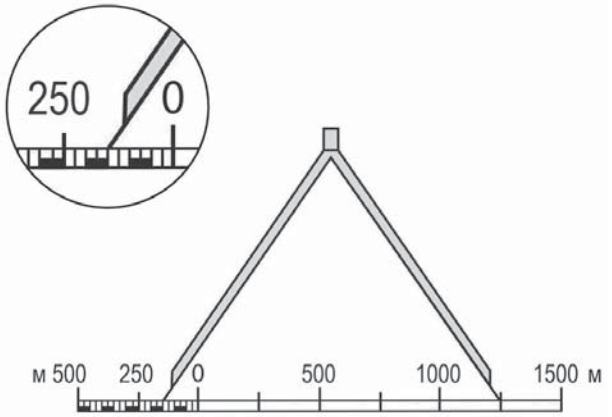
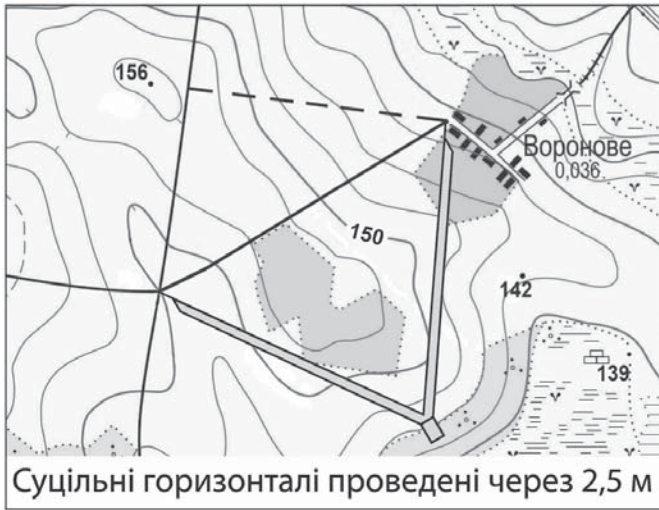
Відповідь:

45. Обчисліть, на скільки хвилин місцевий час у місті Каджаббі випереджає місцевий час у місті Уілуна.

Відповідь:

46. Визначте відстань у кілометрах від міста Каджаббі до екватора (1° дуги меридіана дорівнює цілому числу кілометрів).

Відповідь:

47. На топографічній карті виміряли відстань між двома заданими точками, одна з яких розташована на околиці села Воронове, а друга – на перехресті автомобільних доріг. Відстань між цими точками зіставлено з лінійним масштабом (див. рисунок). Визначте, якою буде ця відстань (у метрах) на місцевості.

Відповідь:

--	--	--	--

48. Визначте абсолютну висоту (у метрах) місцевості, де дві автомобільні дороги утворюють перехрестя.

Відповідь:

--	--	--	--

49. На скільки метрів місцевість з перехрестям автомобільних доріг перевищує рівень поверхні болота?

Відповідь:

--	--	--	--

50. Визначте азимут руху від села Воронове польовою дорогою до автомобільної ґрунтової дороги, якщо відхилення від західного напрямку становить 8° .

Відповідь:

--	--	--	--

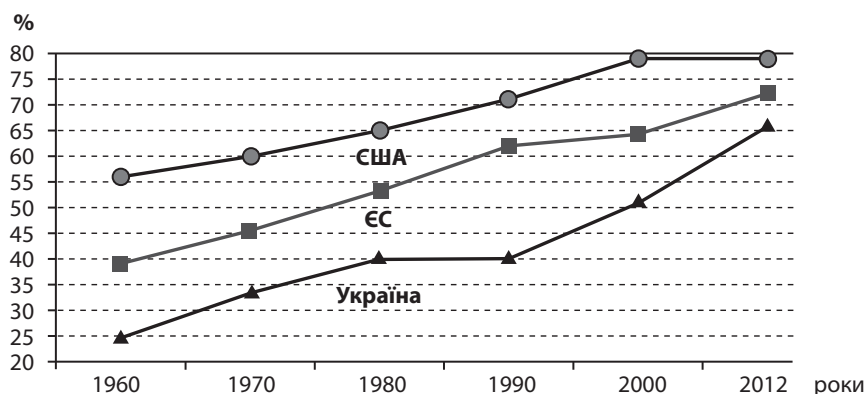
Завдання 51–56 мають по сім варіантів відповіді, з яких лише три правильні. Виберіть три цифри, що позначають правильні, на Вашу думку, варіанти відповіді, та запишіть їх у *бланку А* згідно з інструкцією. Порядок написання цифр значення не має. Для виправлення помилково вказаної відповіді запишіть новий варіант відповіді (*три цифри*) у спеціально відведеному місці *бланка А*. Не робіть інших позначок у *бланку А*, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Будьте особливо уважні під час заповнення *бланка А*!
Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

51. Визначте напрями сталого розвитку господарства країн, розташованих на межі із Сахарою – у регіоні інтенсивного спустелювання.

- 1 здійснювати моніторинг навколишнього середовища
- 2 заміщувати зернові сільськогосподарські культури технічними
- 3 упроваджувати протиерозійні технології обробітку ґрунту
- 4 обмежувати чисельність поголів'я худоби на природних пасовищах
- 5 збільшувати обсяг розроблення соленосних відкладень
- 6 включати в систему зрошення малі річки, озера, ставки
- 7 зменшувати площу природно-заповідних об'єктів

52. Проаналізуйте графіки зміни частки зайнятих (%) у сфері послуг України, США та країн Європейського Союзу (1960–2012 рр.) і зробіть висновки.

- 1 зростання частки зайнятих у сфері послуг характерне лише для високо-розвинених країн
- 2 найбільші зміни показника зайнятості у сфері послуг за період 1960–2012 рр. відбулися в Європейському Союзі
- 3 у 2012 р. зайнятість (%) у сфері послуг у країнах ЄС досягла рівня США
- 4 у ХХІ столітті (2000–2012 рр.) частка зайнятих у сфері послуг у США залишалась незмінною
- 5 найбільші відмінності за величиною цього показника між Україною та країнами ЄС спостерігали в 1990-х роках
- 6 у сучасній структурі зайнятості населення України переважає сфера послуг
- 7 Україна за півстоліття наздогнала за рівнем соціально-економічного розвитку постіндустріальні країни

53. Визначте характерні риси економіко-географічного положення України, які сприяють розвитку її господарства.

- 1 розташована на межі двох частин світу – Європи й Азії
- 2 омивається водами двох морів Атлантичного океану
- 3 територією проходять міжнародні транспортні коридори (МТК)
- 4 усі країни-сусіди є членами Європейського Союзу
- 5 безпосередньо межує з високорозвиненими країнами
- 6 має історично сформовані економічні зв'язки із сусідніми країнами
- 7 основні річки сполучені каналами з річками сусідніх країн

54. Які анонси публікацій у засобах масової інформації **спростовують** твердження деяких експертів про те, що в Україні бідна сировинна база для виробництва кольорових металів?

- 1 «Житомирщина нарощує обсяги видобування титанових руд»
- 2 «Київський завод запатентував печі для виплавлення кольорових металів»
- 3 «Броварський завод розширює асортимент будівельних алюмінієвих конструкцій»
- 4 «Миколаївський глиноземний працює, а Запорізький алюмінієвий – ні... Куди йде на переробку глинозем?»
- 5 «Побузький комбінат переробляє на феронікель руду з Гватемали»
- 6 «Завод у місті Бахмут – лідер ринку мідного й латунного прокату»
- 7 «Брухт кольорових металів: відходи чи доходи?»

55. Чим зумовлена пріоритетність розвитку виробництва органічної продукції сільського господарства в Україні?

- 1 різноманітністю мінеральних ресурсів
- 2 високою природною родючістю ґрунтів
- 3 домінуванням тваринництва в структурі сільського господарства
- 4 хімізацією виробництва в господарствах агрохолдингів
- 5 упровадженням біологічних засобів захисту рослин в аграрному секторі
- 6 зональним характером спеціалізації сільського господарства
- 7 зростанням попиту на цю продукцію в країнах Європи та в Україні

56. Енергетика Китаю – «вугільна», але спалювання вугілля на теплових електростанціях спричинило високий рівень забруднення повітря. Оцініть природні ресурси й галузеву структуру господарства Китаю та визначте перспективні напрями розвитку енергетики країни для вирішення цієї екологічної проблеми.

- 1 збільшення імпорту дешевших енергетичних видів вугілля
- 2 розвиток гідроенергетики на східному узбережжі країни
- 3 використання геотермальної енергії для отримання електричної
- 4 збільшення виробництва біогазу з відходів сільського господарства
- 5 розташування енергомістких виробництв у промислових районах
- 6 нарощування потужностей атомної енергетики на сході країни
- 7 спорудження потужних ТЕС в екологічно чистих районах

ЧЕРНЕТКА

Кінець зошита